

Spis treści

<i>Wprowadzenie</i>	9
I. Katedra Pedagogiki Wyższej Szkoły Biznesu	13
Eugenia Rostańska <i>Katedra Pedagogiki. Źródła inspiracji działań i perspektywy</i>	15
Anna Watola <i>Kształcenie studentów na kierunku pedagogika – specjalności na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych</i>	25
Eleonora Sapia-Drewniak <i>Pedagogika w Wyższej Szkole Biznesu w Dąbrowie Górniczej</i>	33
Katarzyna Wójcik <i>Charakterystyka prac zwartych (monografii i opracowań zbiorowych) wydanych przez pracowników Katedry Pedagogiki</i>	49
Anna Watola <i>Prace naukowo-badawcze w zakresie nauk pedagogicznych</i>	59
Erich Petlák <i>Kompetencje učiteľa vysokej školy Kompetencje nauczyciela szkoły wyższej</i>	83
Anna Watola <i>Doskonalenie i kształcenie kadry pedagogicznej w regionie w toku studiów podyplomowych</i>	93
Katarzyna Wójcik <i>Studia pedagogiczne oraz studia na specjalizacjach nauczycielskich w opinii absolwentów</i>	111
II. Wielorakość zadań i poszukiwanie możliwości w działaniach pedagogicznych	121
Marek Walancik <i>Współczesne przejawy wykluczenia i marginalizacji społecznej</i>	123
Małgorzata Kowalska-Kantyka <i>Rodzina z dzieckiem niepełnosprawnym w procesie integracji społecznej – możliwości i ograniczenia</i> ..	143
Małgorzata Kitlińska-Król <i>Uczestnictwo środowiska społeczno-wychowawczego w procesie opieki nad mową dziecka</i>	157

Danuta Morańska <i>Technologia informatyczna w edukacji dzieci w młodszym wieku szkolnym</i>	175
Mirosław Kisiel <i>Aktywność, kreatywność i motywacja istotnymi kategoriami edukacji artystycznej dziecka w obszarze sztuki</i>	197
Wiesława Kowalska <i>Edukacja zdrowotna dzieci w wieku wczesnoszkolnym</i>	221
Marta Watola <i>Edukacja przedszkolna a poziom gotowości szkolnej dzieci – raport z badań</i>	231
Gertruda Wieczorek <i>Doradztwo zawodowe jako nowe kwalifikacje dla nauczycieli</i>	257
 Summary	
Renata Pikiewicz <i>Pedagogy on duty and the alert for the region Inspirations and sources</i>	269

Pedagogika na poziomie licencjackim uruchomiona została w Wyższej Szkole Biznesu w Dąbrowie Górniczej w roku akademickim 2005/2006. Studenci mogli wybierać wśród takich specjalności jak: pedagogika resocjalizacyjna, zintegrowana edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne, pedagogika opiekuńcza z pracą socjalną oraz zintegrowana edukacja wczesnoszkolna i oligofrenopedagogika.

Była to odpowiedź władz Uczelni na wyrażane zapotrzebowanie, związane z badaniami naukowymi, odnoszącymi się do zmian w środowiskach społecznych w warunkach postindustrialnych, a także na potrzeby profesjonalnych pedagogów, którzy w tych warunkach pracowaliby na rzecz zapobiegania wykluczeniom i wyrównywania szans edukacyjnych dzieci. Stąd kierunki prac Katedry Pedagogiki: badania związane z przemianami społecznymi, edukacyjnymi, kulturowymi i działalność dydaktyczna ukierunkowana na specjalności edukacji i resocjalizacji. Stąd też bogata oferta podjętych studiów podyplomowych, nadających pedagogom uprawnienia specjalistyczne m.in. tyflopädagogika, surdopedagogika, logopedia.

W ciągu pięciu lat działalności Katedra Pedagogiki w Wyższej Szkole Biznesu w Dąbrowie Górniczej przygotowała programy autorskie, kształtujące pedagogów i nauczycieli, a także przeprowadziła badania, których efektem są liczne publikacje naukowe.

Kierunek pedagogika rozwija się w Wyższej Szkole Biznesu w Dąbrowie Górniczej w sposób sukcesywny i jakościowy. W roku akademickim 2011/2012 pierwsi studenci rozpoczęli studia II stopnia na kierunku Pedagogika w Wyższej Szkole Biznesu w Dąbrowie Górniczej. Studenci mogli wybierać spośród specjalności: Zintegrowana edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne oraz Resocjalizacja.

W nowym roku akademickim 2012/2013 wśród nowych specjalności znajdują się Doradztwo zawodowe i coaching kariery, Asystent rodziny oraz Prewencja i interwencja w sytuacjach kryzysowych.

Do tej pory dyplom licencjacki otrzymało prawie 400 absolwentów, a aktualnie studiuje – zarówno w systemie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych – około 500 osób. W Katedrze Pedagogiki zatrudnionych jest obecnie 8 profesorów, 11 adiunktów i 18 magistrów. Ich zainteresowania naukowe są zróżnicowane i obejmują najważniejsze dziedziny pedagogiki. Znajduje to wyraz w ich aktywności naukowej i publikacyjnej.

Kierunek Pedagogika wciąż należy do tej grupy kierunków, na który liczba chętnych do podjęcia studiów stale wzrasta. Specjalność Zintegrowana edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne oraz Zintegrowana edukacja wczesnoszkolna i oligofrenopedagogika dają bowiem absolwentowi pełne kompetencje pedagogiczne i nauczycielskie.

Bardzo ważne jest, by studiujący na kierunkach pedagogicznych mieli bezpośredni kontakt z praktyką edukacyjną, resocjalizacyjną czy opiekuńczą. Zapewnia to zatrudnienie w Uczelni wielu praktyków z tego typu placówek. Dzielą się oni swoim bogatym doświadczeniem zawodowym ze studentami w trakcie procesu dydaktycznego. Ułatwiają łączenie wiedzy teoretycznej z praktyką pedagogiczną, realizowaną bezpośrednio w środowisku lokalnym. Są również znaczącą pomocą w znalezieniu miejsc praktyk dla studiujących.

Z okazji 5-lecia istnienia Katedry Pedagogiki w Wyższej Szkole Biznesu w Dąbrowie Górniczej, w imieniu Senatu Uczelni, a także całej Społeczności Akademickiej pragnę złożyć Kierownikowi Katedry Pedagogiki oraz wszystkim pracownikom Katedry najserdeczniejsze życzenia pomyślności i dalszych sukcesów w działalności edukacyjnej.

**Rektor
Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej
Prof. nadzw. dr Zdzisława Dacko-Pikiewicz**

Wprowadzenie

W 2010 roku Katedra Pedagogiki Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej obchodziła piątą rocznicę swojego istnienia. Jubileusz ten stał się szczególną okazją do wspomnień, refleksji i debat nad przyszłością pedagogiki w służbie i działaniu na rzecz regionu dla byłych i obecnych pracowników jednostki oraz absolwentów i studentów kierunku. To ważne wydarzenie wieńczy przygotowana przez nas monografia zbiorowa. Publikacja, będąca pokłosiem wielu spotkań, debat i dyskusji nad nowym kształtem dąbrowskiej pedagogiki.

Wśród licznych tematów podejmowanych przez grono pedagogów i studentów znalazło się kilka, które szczególnie przykuły uwagę zainteresowanych. Są nimi: bieżąca działalność Katedry Pedagogiki, opinie środowiska naukowego i edukacyjnego na temat dotychczasowych dokonań i przyszłości jednostki, sylwetki wybitnych i zasłużonych dla Katedry i regionu nauczycieli akademickich, aktywność naukowo-badawcza pracowników, projekty realizowane na rzecz Zagłębia Dąbrowskiego i Śląska, doskonalenie i kształcenie kadry pedagogicznej w regionie, wymiana doświadczeń w zakresie kształcenia studentów w ramach poszczególnych przedmiotów i specjalności, dopasowanie oferty dydaktycznej do zmieniającej się sytuacji na rynku pracy, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb regionu oraz aplikacyjny wymiar akademickich doświadczeń studentów pedagogiki.

Pedagogika Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej sprofilowana została, zgodnie z potrzebami środowiska na następujące kierunki kształcenia: *pedagogikę resocjalizacyjną, zintegrowaną edukację wczesnoszkolną i wychowanie przedszkolne, pedagogikę opiekuńczą z pracą socjalną oraz zintegrowaną edukację wczesnoszkolną i oligofrenopedagogikę*. Pracownicy Katedry Pedagogiki w tym okresie wzbogacali dorobek własny i jednostki, uczestnicząc w licznych konferencjach organizowanych w regionie, kraju i za granicą oraz aktywnie działali w licznych projektach badawczych. Byli także autorami wielu publikacji, które ukazały się nakładem wydawnictwa uczelni.

Przygotowana przez nas praca zbiorowa pt. *Pedagogika w służbie i działaniu na rzecz regionu* stanowi próbę ukazania źródeł inspiracji w tworzeniu zrębów nowej jednostki dydaktycznej i naukowo-badawczej w Wyższej Szkole Biznesu. Zgromadzony w niej materiał został podzielony na dwie części: *Katedra Pedagogiki Wyższej Szkoły Biznesu* oraz *Wielorakość zadań i poszukiwanie możliwości w działaniach pedagogicznych*. Niniejszy tom stał się miejscem wypowiedzi dla czołowych pracowników naukowo-dydaktycznych Katedry.

Eugenia Rostańska jako kierownik Katedry Pedagogiki w Wyższej Szkole Biznesu wskazała, iż pięcioletnia działalność jednostki dydaktyczno-naukowej to praca na rzecz aktywnego i spolegliwego środowiska pedagogicznego, kształcącego w myśl zmian społeczno-cywilizacyjnych, w aspekcie kształcenia ustawicznego, aktywności poznawczej i przedsiębiorczości, których wymagają postindustrialne przeobrażenia społeczno-kulturowe regionu, a także rola szkół wyższych w tych przeobrażeniach.

Anna Watola w swoim artykule opisała specjalności studiów pierwszego stopnia na kierunku pedagogika, które studenci mogą wybrać w systemie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Przedstawiła również cele i przykładowe przedmioty w ramach poszczególnych specjalności oraz możliwości zatrudnienia w odpowiednich placówkach.

Eleonora Sapia-Drewniak zaprezentowała dorobek Katedry Pedagogiki na tle wizerunku Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej. Autorka wskazała na sukcesywne wzbogacanie jej dorobku w różnych obszarach działalności. Na uwagę zasługuje prowadzona działalność na rzecz środowiska lokalnego, w którym funkcjonuje uczelnia.

Katarzyna Wójcik w swoim artykule zaprezentowała charakterystykę wybranych publikacji wydanych na przestrzeni pięcioletniej działalności Katedry Pedagogiki w Wyższej Szkole Biznesu w Dąbrowie Górniczej. Wśród bogatego indywidualnego dorobku naukowego pracowników, powstało wiele znaczących monografii autorskich oraz prac zbiorowych przygotowanych pod redakcją naukową.

Anna Watola opisała najważniejsze badania, które finansowane były ze środków własnych Uczelni, Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz z dotacji Komitetu Badań Naukowych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego na działalność naukową Wydziału Zarządzania, Informatyki i Nauk Społecznych w zakresie nauk pedagogicznych. Przedstawiła również wykaz konferencji naukowych, seminariów naukowych, metodycznych i szkoleniowych organizowanych w Wyższej Szkole Biznesu w Dąbrowie Górniczej.

Erich Petlák w pracy pt. „Kompetencje i rola nauczyciela wyższej szkoły” stwierdza, iż kompetencje nauczycieli, a więc także nauczycieli akademickich, są obecnie bardzo ważkim i nader aktualnym problemem. W wielu przypadkach są one ściśle związane z autorefleksją pracy nauczycieli. Stają się też skutecznym narzędziem, które prowadzi do zwiększenia efektywności procesu kształcenia.

Anna Watola w kolejnym szkicu dokonała charakterystyki realizowanych w Wyższej Szkole Biznesu w Dąbrowie Górniczej kierunków studiów pedagogicznych. Opisała również studia podyplomowe, które były współfi-

nansowane przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Katarzyna Wójcik w pracy pt. „Studia pedagogiczne w opinii absolwentów tego kierunku” zaprezentowała analizę badań wycinkowych w celu uzyskania opinii absolwentów różnych uczelni, na temat uzyskanej przez nich w toku studiów wiedzy oraz możliwości jej wykorzystania w życiu zawodowym. Uzyskana w ten sposób refleksja może stać się bodźcem do modyfikacji zakresu nauczanych treści, tak aby proponowane programy nauczania wyjść mogły naprzeciw oczekiwaniom i potrzebom studentów.

Marek Walancik w pracy pt. „Współczesne przejawy wykluczenia i marginalizacji społecznej” zawarł przegląd wybranych problemów związanych z współczesnymi przejawami wykluczenia i marginalizacji. Autor dokonał prezentacji kilku zjawisk: ubóstwa społecznego – jako przejawu nierówności społecznych, bezrobocia – zwracając uwagę na fakt, iż jest on jednym z najbardziej znaczących składników, które w istotny sposób warunkują zjawisko patologii życia społecznego, bezdomności – jako jednego z najbardziej dramatycznych przejawów wykluczenia społecznego oraz marginalizacji społecznej – jako przejawu ograniczonych możliwości korzystania z powszechnie dostępnych dóbr i form życia zbiorowego.

Małgorzata Kowalska-Kantyka w artykule pt. „Rodzina z dzieckiem niepełnosprawnym w procesie integracji społecznej – możliwości i ograniczenia” ukazała i omówiła główne bariery integracji niepełnosprawnych i ich rodzin w społeczeństwie, a także zwróciła uwagę na czynniki, od których zależy pełna społeczna integracja.

Małgorzata Kitlińska-Król w pracy pt. „Uczestnictwo środowiska społeczno-wychowawczego w procesie opieki nad mową dziecka” zaprezentowała informacje wskazujące na zasady organizacji i funkcjonowania współczesnego systemu opieki logopedycznej. W oparciu o przeprowadzone badania empiryczne dokonała egzemplifikacji struktury systemu i realizowanej pomocy logopedycznej świadczonej dwójce dzieci w wieku wczesnoszkolnym. W podsumowaniu Autorka podjęła próbę nakreślenia ram koncepcyjnych modelu opieki logopedycznej, w którym przy konstruktywnym zaangażowaniu uczestników środowiska społeczno-wychowawczego dziecka, można zwiększyć efektywność pomocy logopedycznej.

Danuta Morańska w pracy pt. „Technologia informatyczna w edukacji dzieci w młodszym wieku szkolnym” zwróciła uwagę, iż kształtowanie kompetencji kluczowych stanowi dla współczesnej szkoły ciągle aktualne wyzwanie wymagające stałej aktywności w obszarze dostosowywania edukacji do nowych wymagań stawianych przez rozwijające się społeczeństwo. Intencją wprowadzenia treści z zakresu technologii informacyjnej jest stworzenie warunków do kształtowania u dzieci oczekiwanych postaw i umiejęt-

ności niezbędnych w dalszej edukacji oraz budowania umiejętności uczenia się adekwatnych do zmieniających się warunków funkcjonowania.

Mirosław Kisiel w swojej pracy dokonał opisu edukacji artystycznej i wybranych form aktywności, jako istotnego wycinka rzeczywistości pedagogicznej, będącego niezbędnym elementem wychowania przez sztukę. Autor wskazuje na rolę aktywności, motywacji i kreatywności ucznia i nauczyciela w tym procesie. Jest on ukierunkowany nie tylko na sferę poznawczą młodego człowieka, ale przede wszystkim otwarty na wartości. Uczy widzenia, słyszenia, czucia i działania w obszarze sztuki. W opinii Autora edukacja artystyczna nie tylko wspiera wszechstronny rozwój dziecka, ale staje się dla niego źródłem pozytywnych zachowań i stylów reagowania emocjonalnego.

Wiesława Kowalska w pracy pt. „Edukacja zdrowotna dzieci w wieku wczesnoszkolnym” przedstawiła pojęcie edukacji zdrowotnej, jej założenia programowe, warunki jej realizacji w klasach I-III oraz metody aktywizujące stosowane w praktyce.

Marta Watola przedstawiła materiał będący raportem z badań nad gotowością szkolną prowadzonych wśród dzieci 6-letnich. Autorka opisała zmiany, jakie odnotowano w poszczególnych sferach rozwoju dzieci realizujących roczne przygotowanie przedszkolne.

Gertruda Wieczorek w pracy pt. „Doradztwo zawodowe jako nowe kwalifikacje dla nauczycieli” opisała przygotowanie nauczycieli do pełnienia funkcji doradcy zawodowego w szkole. Według Autorki takie kwalifikacje dają studia podyplomowe organizowane w Wyższej Szkole Biznesu w ramach projektu „Nowe kwalifikacje – twórczy nauczyciel” realizowany w ramach działania pt. „Wysoko wykwalifikowane kadry systemu oświaty”, Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej a realizowanego w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Przedstawiona czytelnikowi praca zbiorowa wnosi istotny wkład do toczącego się dialogu nad przyszłością pedagogiki w służbie i działaniu na rzecz regionu. Będąc publikacją jubileuszową, dokumentuje zmiany jakie zachodziły w rozwoju Katedry Pedagogiki w krótkim, bo pięcioletnim okresie jej istnienia. Był to czas instytucjonalizacji procesu kształcenia wychowawców, opiekunów i nauczycieli oraz intensywnych studiów teoretycznych i badań empirycznych prowadzonych przez dużą grupę współpracowników.

Eugenia Rostańska
i Mirosław Kisiel